

«Ξεστομίζει ωραίες λέξεις: παλιοχαρακτήρας είναι!»

[Blaise Pascal, *Pensées*]

17 Νοέμβρη 1973

Θέλετε να σάς έχουν σε υψηλή εκτίμηση; μη μιλάτε λοιπόν για την αξία σας. Μολαταύτα, θα έλεγα ότι, στο μέτρο που έχουμε περίσσεια πνεύματος, βρίσκουμε να υπάρχουν πολλοί πρωτότυποι άνθρωποι. Το μόνο που χρειάζεται είναι ευθυκρισία, καλή όραση, διαύγεια και λεπταίσθησία. Πολλοί είναι όμως εκείνοι που παρακολουθούν το κήρυγμα, σαν να παρακολουθούν εσπερινό.

Μισώ εξίσου τον μπουφόνο και τον υπερφίαλο. Ο πρώτος αναπαύει σε ακατάλληλη ώρα το πνεύμα του και το κουράζει και επειδή το κουράζει άκαιρα, εκείνο περισπάται. Και εγκολπώνεται ένα μίσος για τούτη την αλήθεια, η οποία τον πλήττει και τον βεβαιώνει για τα ελαττώματά του.

Στον άλλο, τον κατά φαντασία σοφό, η τελειότητα της βεβαιότητάς του με ενοχλεί. Συνεπώς, είναι κούφιος ο έπαινος για κάποιον που, μόλις εμφανιστεί, λέμε ότι είναι ξεφτέρι, κοτσάροντάς του τη σφραγίδα του Πανεπιστήμονα. *Είναι ένας καλός μαθηματικός, λένε.* —Μα εγώ δεν έχω να κάνω τίποτε με τα μαθηματικά: αυτός θα με υπολογίσει ως μαθηματική πρόταση—, *είναι καλός πολεμιστής*, ισχυρίζονται, αντίθετα, οι άλλοι. Θα με πάρει για πολιορκούμενο φρούριο.

Ωστόσο, πρέπει να μη μπορούμε να πούμε, *ούτε κήρυκας ούτε ευφραδής*, αλλά: *«είναι τίμιος άνθρωπος»*. *Να μιλάει καλά μονάχα όταν επιβάλλεται η καλή ομιλία*. Και να μπορεί να προσαρμοστεί σε όλες μου εν γένει τις ανάγκες. Κι αυτό, δίχως να ξεχωρίζουμε πάνω του το τάδε γνώρισμα να υπερέχει. Μόνο αυτή η καθολική ιδιότητα μου αρέσει. Συμμετρία σε έκταση και όχι σε ύψος ή σε βάθος.

Κατά κανόνα, είναι πολύ καλύτερο να ξέρουμε λίγο απ' όλα, παρά τα πάντα για ένα πράγμα. Αυτή η *καθολικότητα* είναι η πιο όμορφη.

Άραγε, δεν μάς πείθουν καλύτερα τα επιχειρήματα που ανακαλύψαμε μόνοι μας, παρά εκείνα που οφείλονται σε ξένους νόες;

Αλλά ιδού ποιο είναι το ουσιαστικό σημείο: οτιδήποτε δεν προχωρεί επέκεινα της εμπειρικής και καθημερινής σφαίρας, δεν μάς ανήκει, δεν είναι αντάξιο της ψυχής μας. Ό,τι μπορούμε να μάθουμε δίχως αγωνία μάς λιγοστεύει.

Ας απομακρύνουμε, λοιπόν, τους ηθοποιούς!

Νομίζετε πως είναι παρακινδυνευμένο να αποφανθούμε ότι το αληθινό, βαθύ και καθολικό τραγικό της ζωής αρχίζει μόνο τη στιγμή όπου όσα ονομάζουμε περιπέτειες, πόνους και κινδύνους, έχουν περάσει;

Μέχρι τώρα έτσι πιστεύαμε. Αλλά, μήπως τελικά το νόημα της ζωής αναπτύσσεται στη σιωπή και όχι στη φασαρία;

Εν τέλει, υπάρχει κάτι που δεν αντιλαμβανόμαστε. Οι Θεοί από τους οποίους έχουμε γεννηθεί εκδηλώνονται μέσα μας με χίλιους δυο τρόπους και μάς συντηρούν: γι αυτό είναι καλό να θυμίζουμε ότι και ο πιο ταπεινός έχει τη δυνατότητα να λαξεύσει. Θα έλεγε κανείς ότι, είναι η μυστική καλοσύνη, την οποία δεν έχουμε παρατηρήσει και για την οποία δεν έχει μιλήσει κανείς ευθέως, ίσως το ευδιάκριτο σημάδι της αιώνιας ζωής τους.-

Νίκος Πατεράκης